

Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
Природничий факультет
Кафедра географії та методики її викладання

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ (НА ТЕРИТОРІЇ
ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)»**

Виконав: студент 2 курсу
Geo1-M18 групи
спеціальності 014 Середня освіта
(Географія)
Нагибась Богдан Володимирович

Керівник:
Рибак І.П., кандидат географічних наук

Рецензент: Лісовський А. С.,
кандидат географічних наук

Кам'янець-Подільський – 2019 року

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВТО – всесвітня торгова організація

ОТГ– об'єднана територіальна громада

ПТК–природно-територіальний комплекс

ЖКГ-житлово-комунальне господарство

ЮНЕСКО- Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури

Зміст

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	2
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ.....	7
1.1. Основні поняття, види, форми сільського туризму.....	7
1.2. Принципи організації і вимоги до сільського туризму.....	11
1.3. Світовий досвід та вітчизняна практика організації сільського зеленого туризму.....	16
1.4. Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях.....	21
РОЗДІЛ 2 ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ.....	26
2.1. Особливості географічного положення Хмельницької області.....	26
2.2. Природні ресурси Хмельницької області.....	28
2.3. Соціальна інфраструктура та туристичний комплекс Хмельниччини.....	46
РОЗДІЛ 3 СУЧАСНИЙ СТАН ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В МЕЖАХ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	53
3.1. Стан діючих сільських садіб Хмельниччини.....	53
3.2. Проблеми розвитку зеленого туризму.....	55
РОЗДІЛ 4 ШЛЯХИ ПЕРСПЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	57
4.1. Перспективи розвитку зеленого туризму у Хмельницькій області.....	57
4.2. Розробка нових туристичних маршрутів.....	60
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність дослідження. Реформування економічних відносин в Україні визначають необхідність пошуку нових нетрадиційних напрямів діяльності в межах сільських територій, направлені на підвищення рівня життя сільського населення. Одним із перспективних шляхів забезпечення ефективної зайнятості населення сільських територій Хмельницької області є активізація сільського населення до підприємницької діяльності у невиробничій сфері, зокрема розвиток зеленого туризму.

Територія Хмельницької області – з її унікальними історико-культурною спадщиною, лікувальними, водними і ландшафтними ресурсами, своєрідними традиціями та звичаями в поєднанні з вигідним географічним положенням – є передумовою для перспективного розвитку культурно-пізнавального, лікувально-оздоровчого, спортивно-оздоровчого природничо-пізнавального зеленого, екологічного, водного, відпочинково-розважального, активного, екскурсійного туризму.

В області знаходяться 2 національні парки «Подільські Товтри» та «Мале Полісся», курорт “Сатанів”. Для водних видів відпочинку, оздоровлення і туризму найбільш придатними є ріки Дністер, Південний Буг, Случ, Смотрич, Збруч, Дністровське водосховище, велика кількість ставків.

Зелений туризм є винятково важливим для Хмельницької області. Хмельницька область має стійкий імідж одного з найпривабливіших, найпрестижніших туристичних регіонів України. Зелений туризм, як новітній вид діяльності, поступово стає одним з чинників пріоритетних напрямів розвитку господарства області.

Вибір теми обумовлено необхідністю дослідити стан зеленого туризму у Хмельницькій області. Область має об’єктивні і вагомні передумови для його розвитку: природно-кліматичний потенціал, мальовничі ландшафти, чисте повітря, дивовижні туристичні маршрути, збережені архітектурні пам’ятки, рекреаційні можливості.

Об'єктом дослідження є сільський зелений туризм в Хмельницькій області.

Предметом дослідження є наявність та інфраструктура природних об'єктів та сільських зелених садиб Хмельницької області.

Мета дослідження – оцінка ролі і місця сільського зеленого туризму в розвитку туристичної галузі на Хмельниччині, а також визначення перспектив розвитку зеленого туризму в досліджуваному регіоні.

Виходячи з поставленої мети потрібно було виконати такі **завдання**:

- вивчити методологію та історію розвитку зеленого туризму;
- дослідити передумови розвитку зеленого туризму як форми підсобної діяльності;
- аналізувати фактори розвитку зеленого туризму;
- розглянути туристичний потенціал Хмельницької області;
- дослідити розвиток гостинних садиб зеленого туризму в районах Хмельницької області;
- визначити шляхів перспективного розвитку зеленого туризму в Хмельницької області.
- розробити туристичні маршрути.

Методи дослідження: теоретичні принципи, соціологічні дослідження, економіко-статистичні дані, порівняльний метод, системний підхід та комплексний аналіз, що розкривають суть зеленого туризму як багатопланового явища, важливої частини туристичної діяльності.

Практичне значення одержаних результатів: результати даної магістерської роботи можуть бути використані для розробки нових туристичних маршрутів Хмельниччини, а також запропонувати Управлінню культури національностей, релігій та туризму Хмельницької обласної державної адміністрації напрямки популяризації зеленого туризму на досліджувальній території.

Апробація результатів дослідження. Під час студентської науково-практичної конференції з географії на загальний огляд було представлено статтю на тему: «Розвиток зеленого туризму в Хмельницькій області».

Публікації. До друку було подано статтю «Розвиток зеленого туризму в Хмельницькій області».

Структура і обсяг магістерської роботи: робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Нараховує 73 сторінок машинописного тексту, список літератури складається з 52 найменувань.

ВИСНОВКИ

Зелений туризм у Хмельницькій області є новою формою підприємницької діяльності, яка відноситься до сфери малого підприємництва. Розвиток зеленого туризму сприяє створенню нових робочих місць в сільській місцевості, впровадженню досягнень науково-технічного прогресу у малі форми сільськогосподарського виробництва, що є важливим джерелом формування місцевих бюджетів й бюджетів сільських сімей.

Хмельницька область має вигідне географічне розташування, сприятливий клімат, багато природних ресурсів, потужний історико-культурний та туристично-рекреаційний потенціал.

В Хмельницькій області є важливі умови, які сприяють розвитку зеленого туризму: переважно чисте та безпечне довкілля; унікальні краєвиди, різноманітна флора та фауна; наявність річок, токтр, озер, лісів; багатство історико-культурних пам'яток; помірна ціна на проживання та харчування; збережені сільські етнічні традиції; гостинність сільських мешканців.

Природно-заповідний фонд Хмельниччини займає площу понад 300 тис. га і складає 14,8 % загальної території області. Він включає 472 заповідні об'єкти, в тому числі два національні парки "Подільські Товтри", "Мале Полісся", та РЛП "Мальованка".

В області нараховують близько 100 садиб зеленого туризму, які надають різні послуги для відпочинку та рекреації. Їх детальна характеристика послуг та умов проживання свідчить про високий рівень перспективного розвитку зеленого туризму.

У межах адміністративно-територіальних одиниць зелений туризм найбільш розвинутий у таких районах: Славутському, Чемеровецькому, Кам'янець-Подільському, Городоцькому, Новоушицькому, Шепетівському, Дунаєвецькому районах.

Найнижчі показники розвитку такого виду туризму зафіксовано у Віньковецькому, Волочиському, ДЕРЕЖНЯНСЬКОМУ, Старосинявському, Теофіпольському районах.

Щоб досягти успіху зеленого туризму потрібне належне фінансування, створення програм розвитку та відповідних проектів, удосконалювати нормативно – правову та методичну базу в сфері сільського туризму, системно готувати фахівців, активізувати рекламно–інформаційне забезпечення сільського зеленого туризму, збільшити мережу зелених садиб, фінансово підтримати власників таких агроосель з боку держави, подальший розвиток соціальної інфраструктури в сільській місцевості регіону та створення єдиної комп'ютерної системи інформування.

Сільський відпочинок в Хмельницькій області за рахунок збереження етнографічної самобутності повинен набути загальнодержавного значення.

Також актуальною проблемою є раціональне використання сільських ландшафтів, а в окремих випадках і їх відродження та охорона. Хмельницький край є унікальним туристським регіоном, який славився в усі віки давніми, дивовижними творами народних промислів, неабиякою історичною спадщиною, а також мальовничою, дивовижною природою.

Для успішного подальшого розвитку зеленого туризму в Хмельницькій області нами запропоновано розвивати нові туристичні маршрути: "Намисто Надслуччя" , "Дивовижне Мале Полісся", "Лівобережне Призбруччя", "Хмельницьке Придністер'я", "Неповторне Побужжя".

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева Ю.В. Державне регулювання соціального туризму в Україні/ Ю.В. Алексеева // Зб. наук. пр. НАДУ, – 2009. – С. 182–191.
2. Брижак П.М. Сільський туризм Буковини. Стан та перспективирозвитку // Оздоровчі ресурси Карпат і прилеглих регіонів. – Чернівці, 2005.– С.143–145.
3. Бейдик О.О. Рекреаційно–туристські ресурси України: Методологія та методи аналізу, термінологія, районування: Монографія. – К.: Видавничо–поліграфічний центр «Київський університет», 2007. – 395 с.
4. Васильєв В. Сільський зелений туризм або відпочинок у селі / В. Васильєв, П. Горішевський, Н. Васильєва // Туризм сільський зелений: науково–популярний журнал. – 2006. – 63 с.
5. Гетьман В.І. Концептуальні питання екотуризму в контексті збереження ландшафтного різноманіття / Гетьман В.І.// Рідна природа. – 2007.– С. 34–35
6. Гетьман В. Основні завдання і проблеми розвитку екотуризму в національних природних парках і біосферних заповідниках України // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2005.– С. 4–8.
7. Гетьман В.І. Екотуризм чи екологічний туризм: теорія і реальність / В.І. Гетьман // Рідна природа. – 2010. – № 3. – С. 24–29.
8. Ігнатенко М.Г. Питання розвитку рекреації півдня України / М.Г. Ігнатенко // Краєзнавство і туризм: освіта, виховання, стиль життя: матеріали міжнар. наук.–практ. конф. – К.: Реформа, 2008. – С. 118–119.
9. Глядіна М.В. Зарубіжний та вітчизняний досвід розвитку екологічного туризму // II міжнародний конгрес «Інформатизація рекреаційної і туристичної діяльності: перспективи культурного та економічного розвитку. – Трускавець, 2008. – С. 190–193.
10. Горішевський П. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності / П. Горішевський, Ю. Васильєв, Ю. Зінько. – Івано–Франківськ: Місто НВ, 2005. С. 9–13.

11. Горішевській П.А. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності: Навчальний посібник. – Івано–Франковск: Місто НВ, 2006. – 148с.
12. Гловацька В.В. Сільський зелений туризм: сутність, функції, основні організації: Про розвиток зеленого туризму (СЗТ) в Україні // Економіка АПК. – 2006. – №10. – С. 148–155.
13. Дишлюк Н.І. Туризм як складова управління комплексним розвитком сільських територій // Проблеми удосконалення управління в сучасних умовах ПДАТУ. – 2008. – С 63–67.
14. Косенко В.М. Трансформація організаційної структури функціонування сільського зеленого туризму // Матеріали конференції "Відпочинок в сільській місцевості в Україні в ХХІ столітті: проблеми та перспективи". - Переяслав - Хмельницький, 2000. - С. 30 - 32.
15. Костриця М.М. Сільський туризм: теорія, методологія, практика.: Монографія / М.М. Костриця. – Житомир: ЖДТУ, 2006. – 196с.
16. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: навч. посіб. / В.Ф. Кифяк. – Чернівці: Зелена Буковина. 2005. – 312 с.
17. Любіцева О.О. Розвиток екологічного туризму в Україні// Економічна та соціальна географія: Наук. зб. – К. – 2004. – С. 189–196.
18. Липчук Н.В. Чинники розвитку агротуризму / Н.В. Липчук // Вісник ДІТБ. – 2009. – № 9. – С. 206–208.
19. Лужанська Т.Ю. Сільський туризм: історія, сьогодення та перспективи: Навчальний посібник / Т.Ю. Лужанська, С.С. Махлинець, Л.І. Тебляшкіна / За редакцією д.г.н., проф. Волошина І. М. – К.: Кондор, 2008. – 385 с.
20. Мальська М. Менеджмент туризму / М. Мальська, В. Худо – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – С.139–161.
21. Мальська М., Худо В., Цибух В. Основи туристичного бізнесу: Навч. посіб. - Л.: Вид. центр ЛНУ, 2003. - 295 с.
22. Малиновський В.Я. Словник термінів і понять з державного управління / В.Я. Малиновський. – К.: Атака, 2005. – 240 с.

23. Матеріали першого Міжнародного науково–практичного семінару Аграрний екологічний туризм в країнах Центральної і Східної Європи // Збірник доповідей. – Стрий: ТОВ “УКРПОЛ”, 2004.
24. Осипчук Н. Зелений туризм / Н. Осипчук / Соціальна політика. – К.: Атака. – 2005. – 129 с.
25. Панченко Т.Ф. Актуальні аспекти організації сільського туризму (огляд проблем та деякі рекомендації) // Туристично-краєзнавчі дослідження. Випуск 3. - К.: ЧП Ільченко, 2000.
26. Про затвердження державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 73. – С. 7.
27. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 року № 742–IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 29. – С. 232.
28. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 31. - Ст. 241.
29. Про заходи щодо розвитку туризму і курортів в Україні: Указ Президента України від 21 лютого 2007 року № 136 // Урядовий кур'єр. – 2007. – № 37.
30. Регіональний вимір рекреаційно–туристичної діяльності / за ред. В.Ф.Семенова. – Одеса: Оптимум, 2008. – 201 с.
31. Рутинський М.Й. Сільський туризм: навч. посіб. / М.Й. Рутинський, Ю.В. Зінько. – К.: Знання, 2006. – 271 с.
32. Серебрій В. Екологічний туризм – ключ до сталого розвитку // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2005. – №35. – С.1–3.
33. Смаль В.В. Світовий досвід розвитку екологічного туризму / В.В. Смаль, І.В. Смаль// Український географічний журнал. – 2005. – №4. – С. 58– 64.
34. Суспільно–географічні проблеми розвитку продуктивних сел / за ред. Я.Б. Олійника. – К.: Ніка–Центр, 2008. – 195 с.

35. Цвид Н.В. Зелений туризм як найбільш перспективний і екологічно безпечний аспект розвитку приватного підприємництва на Волині // Вісник. – Х., 2005. – С. 216–221.
36. Хлоп'як С.В. Екологічний туризм: зарубіжний досвід організації та передумови розвитку в Україні // II Міжнародний конгрес: Інформатизація рекреаційної та туристичної діяльності. – Трускавець. – 2006 – С. 199–202.
37. Rural Tourism and Recreation: Principles to Practice/ Ed. by L. Roberts, D. Hall. – Edinburgh: Scottish Agricultural College, 2001. – 272 p.
38. Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні: www.greerntour.com.ua
39. <http://www.eurasia.org/VirtualLibrary/WINSSummer2002.PDF>
40. <http://www.eurasia.kiev.ua/initiatives/initiative-ru.phtml?id=22>
41. <http://www.tourism-carpathian.com.ua>
42. <http://www.tourism.gov.ua>
43. <http://www.bucoda.cv.ua/tour/1/index.html>
44. <http://frtt.if.gov.ua/Ukr/turizm/zeltur.htm>
45. <http://travel.piar.org.ua>
46. <http://www.oberig.km.ua/home.html> <http://ok.archipelag.ru/part2/mifolog.htm>
47. www.world-tourism.org/ruso - Всесвітня туристична організація
48. www.tourism.gov.ua – Державна туристична організація України
49. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/ator2014_u.htm Сайт державної служби статистики України
50. <http://www.ruraltourism.com.ua> – зелений туризм
51. <http://ukrgold.net/ru/dnepropetrovskaya> – опис Дніпропетровської області
52. <http://oblrada.dp.ua/dnepr-region/pasport> –